

ΚΡΙΤΙΚΗ ΘΕΑΤΡΟΥ

ΘΕΑΤΡΟ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΡΟΛΟΥ ΚΟΥΝ - ΤΟΜΑΣ ΜΠΕΡΝΧΑΡΤ

«Στον προορισμό»

Του ΓΙΩΡΓΟΥ

ΠΑΝΑΓΟΥΛΟΠΟΥΛΟΥ

Τόμας Μπέρνχαρτ (1931-1989) αυστριακός στην καταγωγή είναι γνωστός στην Ελλάδα από τα έργα του «Ρίττερ, Ντένε, Φος» «Η δύναμη της συνήθειας», «Μινέττι», «Πριν την αποχώρηση» και πολλά πεζογραφικά του που έχουν μεταφραστεί. Το έργο του «Στον προορισμό» που ανέβασε τελευταία το Θέατρο Τέχνης Καρόλου Κουν έχει ξαναπαιχτεί στο Κρατικό Βορείου Ελλάδος το 1995. Τρία είναι τα πρόσωπα του έργου: Η μητέρα (Μάγια Λυμπεροπούλου), η κόρη (Αντιγόνη Πανταζή) και ένας θεατρικός συγγραφέας (Αλέξης Σαρπηανίδης). Η μητέρα και η κόρη πρόκειται να ταξιδέψουν για κάποιο παράθαλάσσιο μέρος που διατηρούν εκεί ένα σπίτι, ο συγγραφέας που αποτελεί τυχαία γνωριμία τους ύστερα από μια θριαμβευτική παράσταση ενός έργου του θα ταξιδέψει μαζί τους. Η αρχή δείχνει μια δεσποτική μητέρα που έχει στραγγίξει οποιαδήποτε ιδιαιτερότητα της κόρης. Τη διατάζει, την καταρακώνει, την αποκαλεί ακόμα και άσκημη και ανίκανη να φτιάσει ένα τσάι. Η ζωή της ήταν στερημένη δίπλα σ' έναν άνδρα που τον ενδιέφερε μόνο το «χυτήριο», μια εμπορική του επιχείρηση και το να λέει «Τέλος καλό, όλα καλά» ακόμα κι όταν τίποτα δεν είχε αρχίσει και τίποτα δεν είχε τελειώσει.

Η γυναίκα αυτά έχει προβληματιστεί με την αναγκαιότητα της τέχνης και με την ευκαιρία του θριάμβου του θεατρικού συγγραφέα που το έργο του «Ο σώζων εαυτόν σωθήτω» είχε κάνει το κοινό να παραληρεί από ενθουσιασμό, αναρωτιέται μεταξύ των άλλων γιατί τάχα να έχει τόση σημασία για την ανθρωπότητα ένα καλό θεατρικό έργο που δεν λυτρώνει κανέναν, ούτε και τον ίδιο τον συγγραφέα. Ο Τόμας Μπέρνχαρτ θεατροποιεί τις απόψεις του και, μ' ένα σκηνικό δοκίμιο, που όταν δίνεται από μία ηθοποιό σαν τη Μάγια Λυμπεροπούλου αποκτάει ενδιαφέρον παρά το κοινότυπο των απόψεων, κερδίζει το παιχνίδι.

Δεν θα είχαμε διάθεση ν' ακούσουμε χιλιοειπωμένες γνώμες, για το αν η τέχνη γενικά δεν απέτρεψε κανέναν πόλεμο ή δεν έκανε τους ανθρώπους να πλησιάσουν ο ένας τον άλλο ή ακόμα και για το αν «η τέχνη είναι αποσώση στην αποτυχία» όπως έχει πει πρώτος ο Miroslav Holub, αν δεν βλέπαμε τη Μάγια σ' ένα ρεσιτάλ ηθοποιίας να τα λέει αυτά καθισμέ-

νη στην καρέκλα της και διανθισμένα όλα μ' ένα αστείο χιούμορ, που βέβαια ήταν του συγγραφέα κι όχι της ηθοποιού, αλλά ο τρόπος που έβγαιναν στο κοινό μπερδεμένα με την προσωπική της ζωή και με το κωμικοτραγικό χυτήριο του άνδρα της ή της ανάμνησής της απ' αυτόν ή μιας ματαιότητας που

την είχε διαβρώσει ολόκληρη όταν έζησε με την προσδοκία να λιώσει τις αισθήσεις της σ' αυτό το χυτήριο, για να πάει τα καλοκαίρια στο σπίτι στη θάλασσα.

Ο ίδιος ο Μπέρνχαρτ μας λέει για το έργο του ότι ο θεατρικός συγγραφέας που θριάμβευσε με το αποκορύφωμα της επιτυχίας του, βρίσκεται στον προορισμό. Οι κυρίες πάλι που εκδράμουν στη θάλασσα ταξιδεύουν στον προορισμό. Κατά βάση ο τίτλος του έργου είναι και κάπως ειρωνικός γιατί ποτέ δεν βρισκόμαστε στον προορισμό. Δογματίζει, όμως, γιατί προορισμός φυσικά δεν είναι ο προορισμός της καθημερινότητας ή μιας επικαιρικής στιγμής αδιάφορο αν πολλοί προορισμοί συνθέτουν κάποιον βαθύτερο που κι εκείνος δεν είναι ο τελικός γιατί τέτοιοι δεν υφίσταται. Ούτε ότι η τέχνη επειδή δεν απέτρεψε κανέναν πόλεμο ή δεν περιφρούρησε καμία κοινωνική επανάσταση δεν είναι ανάγκη να υφίσταται.

Οι απόψεις του είναι παρατραβηγμένες και μοιάζουν κάπως με εκείνο που διατύπωσε η λεγόμενη σχολή της Φρανκφούρτης ότι «μετά το Άουσβιτς δεν είναι δυνατόν να ξαναγραφτεί ποίηση». Πάντως, το έργο μέσα στη διαλεκτική του διεγκυστίνδα αποκτάει ενδιαφέρον και ο διάλογος της μητέρας με τον νέο συγγραφέα που γίνεται μονόλογος της τρομερής αυτής γυναίκας είναι δυνατός και εξουθενωτικός για όσους πιστεύουν στην τέχνη και στην αναγκαιότητά της. Γενικά το έργο κατά τη γνώμη μας διασώζεται από άριστους συντελεστές που το εξυπηρέτησαν.

Η Μάγια Λυμπεροπούλου και σαν σκηνοθέτης και σαν πρωταγωνίστρια έδωσε τον καλύτερο εαυτό της.

Η μετάφραση του κ. Πέτρου Μάρκαρη ζωντανή σε γλώσσα που ρευστοποιεί τη σάτιρα, το χιούμορ ακόμα και τα βαθύτερα μηνύματα του έργου.

Το λιτό σκηνικό της κ. Παναγιώτας Κοκκόρου χαρακτηριστικό για τον λιτό χώρο του Θεάτρου Τέχνης.

Επίσης και η μουσική επιμέλεια του κ. Ιάκωβου Δρόσου πολύ νοσταλγική και ρομαντική για την ποιητική σημασία των διαλόγων και την ατμόσφαιρα κυρίως του τέλους. Οι δύο νεώτεροι ηθοποιοί της διανομής στάθηκαν στο ύψος της παράστασης.

Πάντως, το έργο αξίζει να το δει κανείς. Αξίζει και για όποιες αντιρρήσεις μπορεί να έχει.

